

Hvor skal vi hen du – digtningens situation 2011

Per-Olof Johansson

Steffen Baunbæk Pedersen siger i sin status på facebook 25.3.2011: *Hælder mere og mere til det standpunkt, at den eneste avantgardistiske strategi, der er nogen som helst fremtid i, er at tilbageerobre traditionen...*

Min reaktion lød: *hm "traditionen"? - det hævdes jo, at der intet nyt er under solen - så måske er vi der allerede...jeg mener hvis man siger "traditionen" sådan i al almindelighed - hvad er det så for n'en? :-)*

Steffen Baunbæk Pedersen : *Ja, "avantgarden" har jo efterhånden også udviklet sig til en tradition, og hvis man stadig kan forarges og udfordres af en, der står og råber "pik!", eller en, der læser en tekst op, han har klippet i stykker med en saks, er det fordi, man ikke har læst eller hørt nok. Men det er lige præcis den type tradition, der hænger mig langt ud ad halsen, fordi den er så afsindigt forudsigelig. Hælder selv i større og større grad mod at vende tilbage til faste rytmeskemaer og rimstrukturer - bare i en nutidig form og (helst) på samme niveau som de gamle i faget.*

Jeg: *- Klart man kan stille en masse mekanik-krav op - jeg synes det er mere interessant med skellet mellem det 'personligt erfarede' og 'det virkningsøgende' - men rim er da ok, det er ikke det....*

Steffen Baunbæk Pedersen: *Erfaring og virkning skulle meget gerne hænge sammen, men har det noget med stilen at gøre?*

Jeg: *- noget med, at jeg forstår det sådan, at det personligt erfarede (det kunne jo være digtet selv) er der - hvad enten det har virkning på andre eller ej -*

Da denne lille tråd starter, har jeg netop fisket et gammelt nummer af Vindrosen, nr.3 1966 op af en kasse. Der rammer lige net i vores snak, og det tænker jeg, jeg vil citere, men det kan vel blive en længere sag, så jeg ender med at henvise til, at jeg vil vende tilbage i min blog.

Det nummer af Vindrosen er for så vidt skelsættende i Dansk litteraturhistorie. Det er et temanummer om konkretismen, men dermed også en slags opgør med det brud med traditionen som mange år tidligere blev markeret af Torben Brostrøms artikel om 'Det umådelige mådehold'. I 1966 havde konkretismen allerede været et tema i Danmark i nogle år, men med dette nummer af Vindrosen kan man vel sige at den blev salonfæhig.

Men den debat som udspiller sig, handler om mere end konkretismen synes jeg. Den handler i høj grad om det overhovedet at digte, at kalde noget digt. Skreddet over mod at tale om 'en tekst' i stedet er for mig bare en eufemisme mere. Lad os tale om digt.

Torben Brostrøm lægger ud i lederen med overskriften: Det ny Ekbatana? med en reference til Sophus Clausen, hvor han forsøger at artsbestemme konkretismen i forhold til modernismen i øvrigt: *"Poetisk interessant bliver det først, når fantasien begynder at udnytte det rationelle udgangspunkt - når mønsteret lokker fantasien ind i nye ukendte egne."* Og så er det jo utroligt for nutiden at han i 1966

kan fortsætte: *"Ligeså lidt som en rimdigter ikke kimses ad rimordbøger- de trykte eller dem han laver i tanken, idet han søger et rim hvis glans skal synke en solnedgang – ligeså lidt behøver en poet at sky datamaskinen."* Det er i øvrigt og selvfølgelig Hans Jørgen Nielsen som er konsulent på nummeret og som selv skriver om 'anonymitetens formverden – omkring den konkrete poesi'. Det er en avantgardebeskrivelse. Interessant i denne forbindelse er det at læse Poul Borums artikel: Tanker omkring eksperimentet. *"Ikke den dogmatiske frembringelse af kunstsociale, kunstmoralske og kunstpsykologiske ideologier er væsentlig, men de muligheder teorierne giver for de nye kunstværker."* Det læser jeg som værende i direkte modstrid med den foregående artikel af en Max Bense, som slutter: *"Vi har således i dag i det mindste grundlaget for en generativ æstetik ved hvis hjælp æstetiske informationer kan programmeres bevidst og metodisk."*

Når jeg ovenfor skrev: "jeg synes det er mere interessant med skellet mellem det 'personligt erfarede' og 'det virkningssøgende' –" læser jeg Borum som en kommentar hertil: *"Derimod er det pinligt at se ellers fornuftige kritikere spille et 'indholdseksperiment' ud mod et 'formeksperiment', hvorved det sidste blot er 'gold formalisme', medens det første er en dybere indtrængen i menneskets sociale og psykiske tilværelse – d.v.s. Palupontoppidan for 117. gang."* Jeg vil protestere og sige, at det var ikke sådan, jeg mente det. Jeg mener netop godt, at formeksperimentet kan være et erfaringseksperiment, for digteren og måske også for en læser, hvem ved. Med det virkningssøgende mener jeg det, der som en tekstforfatter på et reklamebureau skriver for at bevæge læseren, men som ikke selv henter erfaring ved skriveriet.

Så siger Borum noget, som måske kunne være en anfægtelse for Steffen: *"Men vejen fremad er nu engang ikke vejen tilbage."* Ganske bestemt heller ikke det Steffen mener – men en vinkel, hans synspunkt let kan blive bedømt ud fra. I en anmeldelse af flere konkretister siger Torsten Ekbom i Vindrosen, at Michel Butor spår bogens død, og han mener nok, at han har ret – en debat som så har fortsat siden! Se f.eks. <http://krabat.menneske.dk/kkblog/2011/03/28/digtsamlinger-som-skriftkyndiges-visitkort/> .

Nu blev dette lidt langt – men langt fra langt nok, det indser jeg meget vel. Jeg påberåber mig ikke nogen større gehalt end den, vi plejer at bevidne med statusopdateringer i facebook – syntes blot det var morsomt at pege på, at selv om digtudtrykkenes fremtræden kan se forskellig ud, står den teoretiske situation vist og simrer det samme sted. Men mens den rimdigtede digter i 1966 blot så ud som en, der fortsatte den før-modernistiske tradition, så ser det anderledes ud i dag – som om de gamle redskaber kan bruges på en ny måde. Det vil vise sig, om det er muligt – men her skal man nok skelne mellem digternes egen-opfattelse og publikums. Poesien i sin før-moderne form har stadig langt flere tilhængere end det, som fulgte efter. Problemet er at få publikums, digternes og anmeldernes verden til at forenes i den samme forståelse af situationen.

Man vil kunne bemærke, at jeg i mine egne frembringelser ikke har skelnet mellem at rime eller lade være. Lad mig derfor slutte med at henvise til mit digt 'Forsvar for nødrim' – altså forsvar endog for nødrim, dvs det som digterne pålægger sig fordi nu skal der f.g.m. rimes! ☺

FORSVAR FOR NØDRIM

Som digtets særkende
er rim puttet i skuffen.
Som huskehjælp stadig
uovertruffen.
Som spasmager er rim
altid ved muffen
til leg med børn som
giffen gaffen guffen.

Når rim er *marche militaire*
eller digtmaskine,
er det spildt besvær
og nødvendigt at grine.

Men når nogen har sunget en lørdag aften,
hvor jeg har siddet og ventet på dig,
har rim og rytme del i kraften,
jeg får af sangen, der hjælper mig.

Digtet har været trykt i Information 11.2.1995

@

Da jeg fik 'Halvvejs til Halfdan' på min fødselsdag -

Alle i Danmark
kan tale lidt Halfdansk
skønt navnet kan komme af
at Halfdan var halvsvensk.

Men vores Halfdan så jo
slet ikke fremmed ud!
Så derfor I fremmede:
skift bare hud!

At I er mennesker
kan intet forvanske.
Kun uforsigtige bliver
meget for danske.

@

Se også mit utrykte indlæg til Weekendavisen: Må vi så være her!
<http://perolofdk.wordpress.com/2011/03/18/maa-vi-saa-vaere-her/>

For ikke at tale om 'Status for digtning 2010', efterskrift til min genudgivelse af e-bogen : Hvor de åbner deres madkurv:
<http://www.dansksforfatterforening.dk/media/1877/efterskrift2.pdf> ,

samme i Splints & Co nr. 21' s. 15-16 http://per-olof.dk/splints_21.pdf

